

509

TOPIC:

MARRIAGE

INFORMANT:

JOSEUA SERU NACLODOKO (M. 74)

PLACE OF ORIGIN:

VOROVO RO SAWAKASA

PLACE OF INTERVIEW:

TAILEVU

VOROVORO

DATE:

INVESTIGATOR:

WILLIE DARI

JR.

Au na via vakavinavinaka taki osua, ni solia ki vei au e dua na gauna, me rawa ni talanoataka ki vei au na i vakarau ni vakawati e na gauna e liu, ka taurivaki toka e na vanua oqo ko Vorovoro. Vinaka sara vakalevu.

Sa vinaka, na i vakarau ni vakawati e na vanua oqo e liu, e rau dau veimusu musuki. O ira na tiko i liu, me vakawati. Evaka e sa dua tiko na luvequ gone yalewa, ka dua tale tiko ga na luvequ gone tagane, e rau sa nax yalā mai mataqu. Au kevei luvemu me dau lai takitaki ni mequ wai. E sa va sara toka ga oqo, na i tovo ni nodra vakawati e na gauna e liu. Ke vakavo sara e duax na turaga, e sa vinakata e dua na gone yalewa, me laki tukuna ki ki vei tamana, e sa na tukuna o tamana, me rau sa na tiko vata kei luvena, ia na gone oqo, e sa na qai kau tiko na kena e na veigauna taucoko. O tamani tagane, ki vei tamani yalewa. Me lai yacova ni sa tamata bula, me lai yacova na gauna ni nona vakawati, e sa na qai lai tukuna vei tamani tagane, me rau sa na qai

lai veiwatini kei na luvena. E va tu ogo na i tovo ni vakawati e na gauna e liu. E veitalia sara ni ra veiganeni, me rau mata ni veitacini. Ni sa lomana, me rau veiwatini kei na ganena yalewa, e na lako me na lai tukuna ki vei tamana, se ki vei karuana. E va tu ogo, na nodra i vakarau e liu, o ira na noda qase. Ia, e sa mani toso tiko na gauna, e sa yacova mai na loma ni kuila, e sa gauna ni Lotu, e ra sa veivdavalai na tagane kei na yalewa. Ia, e warai ni vaka e liu. Ni sa rau veivakadonui o rau na gone yalewa kei na cauravou ena nodrau i vola, e sa qai tukutuku o tagane vei tamana. O ka, au sa vosaka tiko, me watiq. E sa qai tukutuku o tamai tagane, ki na vanua, me ra lai vosakia na yalewa. Ia, e na gauna ogo, e sa warai na veivolavolai. E ra sa veidomoni na cauravou kei na gone yalewa. Ia, e va tu ogo na nodra i tovo, na gone yalewa, kei na cauravou, e ra veimusumusuki, me vaka au sa vakamacalataka mai e liu. Lako ga mai o iko, o mai tukutuku ki vei au, 'na x luvemu gone yalewa ogo, me lai takitaki ni mequ wai'. Ia, e sa o koya ga oya, na ka au kila, e na nodra vakawati e na gauna e liu.

-- Vinaka vakalevu sara Josua, me vaka ni nodaru ulutaga toka ni veitalanoa na ka ni vakawati e na gauna e liu, au dau rogoca toka, me vaka ga ni o ni a talanoataka toka e na yakavi na noa. Ni caka toka, na tiki ni vakawati vei ira na noda qase e na gauna e liu, na vakaqiqi moli. Au kerea ke o rawa ni o talanoa taka ki vei au, na mataqali vakawati oya?

Oqori e dua na kena mataqali, e kena i vakarau ki veiira na qase. Na vakaqiqi moli. Ni ra sa bini tu na cauravou, e ra sa bini tu na gone yalewa, e ra sa qai kacivi mai. Me ra sa qai mai dabe na gone yalewa, me ra dabe vakabalavu, me rua na i yatu, me qai lala e loma. E sa na qai lala tu e loma, ni ra sa qai dabe tu, e sa ra qai bini tu na cauravou. E sa qai taura ga e dua na moli, e dua na turaga, se e dua na marama, e sa qai kacivakia. 'Ogo na moli nei Akuila'. e sa na qai vakaqiqici na moli ogo, e na nodra veimama na goneyalewa.

Ke tiko sara mai muri, na gone yalewa e vinakati Akuila, o ira kece na tiko e liu oqo, e ra na warai ni taurā na moli. Ia kevaka e dua na gone yalewa, e rau sa veivosaki tiko kei Akuila, me rau na veiwatini, e na taura sara na moli. E va tu oya na kena i vakarau, na qito oqo, na vakaqici moli. Kevaka e tiko sara mai muri na gone yalewa, e domoni Akuila tiko, e sa na vakaqiqiciyani, ka tukuni yani, oqo na moli nei Akuila. Kevaka e dua vei rau, e vinakati Akuila, na nona moli oqo. E sebera ni yaco vana gone yalewa oqo, e sa na tauri koso e loma. 'Oqo na moli nei Akariva'. E sa na vakaqiqici sara na moli. E na tiko na gone yalewa, e na vinakata na moli, e na qai taura na moli. Ia, kevaka e dua e sa bese tiko, bese me vakawati e dua na yalewa, na moli oqo, e sa na qiqi sara. E na warai ni dua e taura, e sa na qiqi sara na moli. E va tiko oya, na i vakarau ni qito oqo, na vakaqiqi moli. Na ka e baleta na veidomoni, se na veiwatini e na gauna e liu.

-- Oi, e na sega ni vakaqiqici e dua na moli, ni dua na gone yalewa. Taura mada, oqo na moli nei Sereima, e na vakaqiqici ga na moli nei tagane. E rawa ni vakaqiqici na moli nei gone yalewa. E ra tiko na cauravou, e sa qai vakaqiqici mai na moli. Oqo na moli nei ka, e sa na qai tukuni maix na yaca ni gone yalewa. Na cauravou, e sa vinakati ka toka oqo, e sa na taura sara. O ira na cauravou kei na gone yalewa, e na vakaqiqici na nodra moli. E va tu oya, na i vakarau ni qito oqo.

-- E rawa beka ni o talanoa taka ki vei au, na vakaqiqi moli, e na caka toka e na veiyabaki, se e vakayadua saraga, e qai caka?

Au vakabauta, ni se caka vakayadua. E caka vakayadua na vakaqiqi moli.

-- E rawa beka ni o talanoataka ki vei au, e na tiko beka ga, na vale ni vakaqiqi moli, se e na caka beka ga e na loma ni rara levu?

E tautauvata. E caka e loma ni rara, se e caka e loma ni vale. Na vanua ga e sa vinakati kina, me ra sa soqoni vata yani kina, o ira na cauravou keina gone yalewa. Oya na levu ni ka au kila.

- Vinaka sara vakalevu Josua, ni toso tiko ga na ka ni vakawati me baleta na gauna e liu, me vaka ni o talanoataka toka, ni sa na lai vosaki e dua na kena gone lailai, mei talotalo beka ni wai. E rawa beka ni o tukuna ki vei au, na yabaki nei koya na gone yalewa e tubu cake tiko mai, e na nona sa laivosaki? Au warai ni taura vakavinaka sara, na ka ga au tauria, ke sa dua na gone yalewa, e sa gone yalewa tiko, me sa vinakata tiko o tamai tagane mex vugona, e sa na lako o tamai vugona, me lai tukuna vakadodonu ki vua. E na lai tarogi, se e sa yabaki vica. Rauta beka na yabaki tinikava, se yabaki vica. E sa na qai vakadonui vakalawa, me vakawati na gone yalewa oqo. Ia, mai na dela ni gauna oqo, mai vei ira na qase, au warai ni taura vakavinaka.
- Me vaka ni o tukuna toka, ni na kau tiko na kena na gone yalewa lailai oya, me yacova sara na ~~kaka~~ nona yabaki ni sa na ~~x~~vakawati. E rawa beka ni o tukuna ~~ki~~ ki vei au, e na talo toka beka ga na kena e na veisiga kece oya, se e na veisiga Tabu beka ga, se e na yadua e na dua na yabaki? E rawa ni kau na kena e na veisiga Tabu. E na siga Vakarauwai va oqo e sa na dua na kena. E sa na vakauta tiko o tamani tagane, ki vei ira na tamani yalewa. E na va toka oqo na kena i vakarau, me lai yacova sara ni sa gone yalewa. Ni sa duguci oti, esa caka na kena i vakarau, e sa na qai caka tiko na veisau i vakarau. E se caka tiko ga e na gauna oqo, na gauna ni vakarewa kuila, e gauna ni vakamatanitu. Kevaka e sa lai vosaki e dua na yalewa, me sa rau mai veiwatini kei Akuila, Ia, o kedatou talega na wekai Akuila oqo, e tou sa na vakarautaka tiko, na nona ka ni Siga Tabu.
- Me vaka ni o ni tukuna ~~ta~~, ni na kau toka na kei yalewa, e na i tavi toka nei tamai tagane. O rawa beka ni o talanoataka ki vei au, na i tavi ne tamai yalewa, me vaka ni sa raica toka o koya na kakana e sa kau tokax mai ki vei tamai tagane, na cava beka na nona i tavi, ni sa tubu cake tiko mai na goneyalewa. Au kerea ke o rawa ni o talanoataka ki vei au?

Ni ratou yaco yani, e na rawa ni vakarautaki mai na lakana, e na rawa ni caka e dua na tanca yaqona. Ia, o tamani yalewa, e na cakava ga na nona i tavi, me baleta tikoga na yalewa. E na maroroya tiko, e na raica na nona bula, e na veisiga taucoko, me vaka ni sa vakayacori oti ki vua, na i cakacaka vakavanua, ni sa na mai vugona, na gone yalewa.

-- Na gauna e sa yacova mai na nona yabaki na gone yalewa, me sa vakawati kina, e ratou na lako tale mai o ratou na wekai tagane, me mai duguci na yalewa, se e ratou sa na lako ga mai, me mai tauri?

Ni sa yacova mai na gauname vakawati kina na gone yalewa oqo, e rau sa na qai veivosakix, na tamani tagane, kei na tamani yalewa. Me sa na qai tevu na nodrau dui ibe. E sa oti na nodrau veiyacovi vakavanua e liu, e da duidui vanua, e sega ni macala tu na noda dui tovo, e da duidui tovo talea.

-- Me vaka ni o tukuna toka mai, ni sa toso toka mai na gauna, e sa ia toka na veivolavolai. Na gauna e sa vakadonui bea, o rau na veivolavola i beka, e ratou sa na qai gole saraga na tabana ni tagane, me ratou lai duguca na yalewa, se? E sa vakadonuya mai o goneyalewa, na i vola nei cauravou. E sa na qai tukutuku, o cauravou ki vei tamana. O tamana, e sa na qai tukutuku ki vei ira na wekana, ka vaka kina na vanua. E sa ra na qai cavutu vakoro, me ra sa na qai lai vosaka na gone yalewa oqo. Se e x yalewa sara mai vei e rau viakata tiko, e sa da na cavutu, me da na lai vosaka mai, me rau lai veiatini kei na cauravou oqo. Me vaka na gauna oqo, na veivolavolai.

-- Me vaka na nomuni talanoataka toka oqori, e sa lomani kuila toka mai?

Io.

-- Ni sa oti na duguci oya, au dau rogoca, e dau caka na vakabi i vola?

Ni sa lai duguci, e sa na raici sara vakavanua, na kena i vola ni vakabi.

E dua na tabua, me kea i vakaraitaki, me rau vakabi ki vei Tiraga ni Lewa.

Ni sa na yaco tiko na vakabi, me rauta e bogi ruasagavulu ka dua, e sa na qai dua

na kena tabua, me kena i rai, ni nodrau vakamau. Na vakamau e na gauna oqo, e sa vakamau vakalotu. E na dela ni gauna oqo, e rau sa vakamau vakalotu ki vei Na i Talatala, Ia, na vakabi, na vakamau, na ka kece oqo, e moku na kena manumanu. E vavi na kena magiti, ni caka na vakabi, e vavi na magiti ni rau vakamau, e sa na oti, e sa na qai lako mai na bogi. E sa na qai lako bogi mai, ~~ex~~ o tamani yalewa. E na vula ka, e na siga ka, au sa na yadia yani na gone yalewa. Oqo, me ra sa na qai cavutu mai, na koro veikani, mai na koro nei yalewa, kei na koro e dua, e rau veivolekati, e ra sa na qai cavutu mai. Me ra na yadia yalewa mai kina, ni ra yaco mai, na koeo oqo, e sa na qai veiqaravi. E ra vavavi, e motu na manumanu, e lose na yagonq, ni nodra sa yacomai. E ra na dabe tiko e na loma ni koro oqo, me yacova na bogi va. Ni oti e bogi va, e ra sa na qai veisukayaki o ira na weka ni yalewa. E va tu oya na kena i vakarau, e na dela ni gauna oqo. Oya mai na ka e sa donui au.

-- Me vaka na ka o ni talanoataka tiko ki vei au, na tabua. Ko e lai kauta bea mai, na tabua ni vakabi. E rawa beka ni o talanoataka ki vei au Josua, na kau ni tabua oya. O cei beka e na kauta toka. E na kauta sara toka ga na mataqali ne tagane, se ena kauta toka beka ga o tamana?

Oi, baleta na vakabi oqo, e sa dau tiko va na vanua. E sa na qai yadia, na matanivanua, ni yavusa oqo, me qai yadia, ki na vanua e tavutu kina, me ra veivosaki na yalewa. Na yale e ra yaco= loma, e na tu saraga i cake, me na ka kina o yalewa, me baleta na vakabi. Me yacova sara na vakamau, me yacova talega ni sa va na bogi, me sa qai biu yani o yalewa, i matai tagane. Ia, na vale me ratou lai vosak kina, e na dua me na lai tukutuku kina. Me ratou yadia mai, me yaco mai i ke. Na siga ka, keimami na yadia mai na nomuni yalewa.

-- Io, Josua na magiti ni vakabi, vata kei na magiti ni vakamau, e rau na vakaita vi ruarua na weka ni tagane kei na weka ni yalewa, se o weka ni tagane saraga?

O weka ni tagane duadua. O ratou, e ratou na vakania na weka ni yalewa.

-- Ia, o koya na magiti ni vakamau oqo, ni oti beka ga na kena kana ni vakamau, e sa na lesu tale o yalewa?

E sega.

-- Oi, e sa na tiko?

Io.

-- Vinaka vakalevu Josua, ni toso toka ga na nodaru veitalanoa me baleta na ka ni vakawati e na gauna e liu. Baleta niu gole toka mai e na tabana ni kena vakatomiki na veitalanoa makawa e na gauna e liu, au dau rogoca, ni dau ka bibi vei ira na noda qase, na nodra curu gone mai e dua na marama e na lomani nona vale vou. Me vaka ni curu mai, e sega tu ni qase, e curu mai, e se curu gone mai. Au kerea ke o rawa ni o talanoataka na tikina bibi oya, e na nodra i vakarau vakaviti o ira na noda qase e na gauna e liu?

E ka ni marautaki sara ki vei ira na tabana ni yalewa, ni sa mai moce e dua na gone yalewa, me se gone tiko mai, me mai yacovi watina. E ka ni marautaki sara ki vei ira na weka ni yalewa. E tu na kena i vosavosa, kevaka e sa mai moce na gone yalewa, e sa leqa tiko mai, e na mataka lailai sara, e sa na caka na duba, e sa na qai caka gona i kea, na leqa se na marau. Kevaka e caka na marau, e na va oqo na kena i vosavosataki, e ~~xx~~ waqa na buka. Ia, kevaka e yaco na leqa, e na kena i vosavosa oqo, ni boko na buka. E va tu oya na kea i vosavosa ki vei ira na qase. E dau va oya na kena i vosavosataki ki vei keimami.

-- Io, baleta na da dui vanua?

Io, e da dui vanua, e da dui tovo.

-- E na nomu talanoataka tiko oqori na leqa kei na marau, Josua. E rawa ni o talanoataka ki vei au, e ratou na kila beka vakacava, o ratou na weka ni tagane, se na weka ni yalewa, ni waqa beka na buka. E na tagagi beka o tagane, se e na laurai sara ga na kena vakadinadina?

E na raici sara ga na kena i vakadinadina, kevaka e waqa na buka. ^Aevaka e tukuni ni waqa na buka, e na raici saraga na kena i vakadinadina.

-- O ratou na weka ni tagane, se na weka ni yalewa, e ratou na lai raica na kena vakadinadina?

Na weka ni tagane. Ia, kevaka e raici e sa tiko na lewa, e sa na cavuti mai na vosa oqo, e boko na buka. E sa na kilai raraba sara, e sa na nodratou tu na madua o ratou na weka ni yalewa, ni sa na rogovaki mai, ni boko tu na buka. Ia, ni sa rogo mai na vosa oqo, e sa waqa na buka, na nodratou marau, o ratou na weka ni yalewa.

-- Au dau rogoca, ni dau so na kena turaga, era dau tukuna toka ki vei au, ni dau tukuni va oqo, ni sa boko na buka. E sa vaka me dau lai tini koso na soqo. Ni sa ra dau lai dro sara o ira na wekai yalewa, e dina beka oya, se sega? E ka dina taucoko, e ka dina taucoko oqori.

-- Au dau rogoca talega, ni dau vakayagataki na tikina oqori, ni vakarautaki na magiti ni bogi va?

E sa dau vakayacori na kena cakacaka, e na gauna e rau sa vakabogi va kina. E sa caka na kena cakacaka, me vaka ga na veidokai vakavanua. E sa na warai ni caka se e boko na buka se na cava, e sa na caka ga na bogi va. Baleta na tamata e sa tiko, na yalewa. Ni na mai vakacabera na kawa, e na nodatou i tikotko. E veitalia kevaka e boko na buka se na cava. E na caka na vakabogi va, e caka na magiti se na cava.

-- IJosua, au dau rogoca tiko, ni dau oti na vakabogi va, se e na bogiva saraga, e na mataka lailai ka dua, e ra dau lai sili, o ira na vakawati vou? Me vaka na nodra i valavala e na gauna e liu?

E dau kena i vakarau. Ni sa oti na bogi va, e ratou sa na vavavi, o ratou na tabana ni tagane, e ratou sa na vakalolo. E ratou sa na vakalolo o ratou na tabana ni tagane, e ratou vakalolo o ratou na tabanani yalewa. Oqo, na ka e baleta na kedra na vakasilisili. Oqo na ka ni vakasilisili, me rau sa lai sili,

na vakawati. Na vakalolo e ra cakava na tabana ni tagane, e na kedra na tabana ni yalewa. E ra na vakalolo rawa o ira na weka ni yalewa, e na kedra o ira na tabana ni tagane. Kevaka o dou na sota mai na tolo ni wai i ra, na vanua oqo, e ra na kana vakalolo kina. Na tabana ni tagane, kei na tabana ni yalewa. E ka marautaki, na tikina va oqo. E sa ra na yaco sara mai ki nakoro, e sa ra na qai vakayafora, o ira na marama, na tabana ni tagane, na nodra i tavi, na nodra veitaravi. E tevu na ibe, me ra sa qai dabe o irauna ~~vakayafora~~ yalewa vou, vata kei na tagane vou, me rau qai lumu, me rau vakamamcari kina. E dau va tu oya, na kena i vakarau. Mai na ka au sa raica o au, kei na ka e vakayacori kina.

-- E rawa beka ni o talanoataka vei au Josua, na nodratou lai sili oya, e na sili tale tókoga o tagane, se e ratou na sili ga na yalewa vou, vata kei iratou na marama?

Kece, sili kece. O ira na gone yalewa, o ira na cauravou, kei rau na veiwatini. E ra na bena, ni sa dau vakarau tiko na vakamau, e ra sa dau bena rawa. Oti, e ra qai lai sili, e dau yacana tu, na vakasilisili. Me rau sili gona kina, na yalewa vou, vata kei na tagane vou. Ia, e ra na sili vata kei ira na cauravou kei ira na gone yalewa.

-- Keu taroga beka, e dua na i balebale ni bena, ni sebera tko ni ra lai sili, o ni kila beka e dua na kena i balebale?

E tukuni tiko, na nodra bena oqo, e baleta tiko na nodrau na lai sili na veiwatini vou. Ia, au warai ni kila, se e dua tiko na kena i balebale, se cava tale.

-- Me vaka ni o ni donuya tuna nodra bula o ira na noda qase e na gauna e liu, o ni donuya tale ga mai, na mataqali bena vakacava, e ra dau vakayagataka tu o ira na noda qase e na gauna e liu?

Ia, oqori, e ra warai ni ra taura vakavinaka.

-- Ni sa mai oti na vakamamaca Josua, ni sa oti oya, e sa na tarava tale beka mai

e dua na soqo, se e sa na oti ara beka ga i kea?

Ni sa oti na vakamamaca, e rau sa na qai lako na veiwatini oqo, me rau sa na qai lai kana. Kana e na nodrau loma ni vale. E rau sa na qai roqocaka o ira na marama. Kei ira na cauravou, kei ira na gone yalewa, e ra lesu mai wai. Oqo na kakana mai vale, e na nodra lesu mai, ia o kedatou na turaga, e sa na tu na magiti i rara. Oqo, e baleti ira, n turaga na marama na weka ni yalewa, e ra tiko oqo, e ra tiko e na magiti ni vakabogi va. Kevaka e levu na vakalolo, e na kau kina, e baleta tiko na ka ni nodrau vakabogiva o rau na veiwatini. Ia, na magiti oqo, e na k qai kedra o ira na weka ni yalewa. E na qai lai vakatusai e na kena lai cakana yaqona.

-- Na tevutevu oqo, e na mai cakatoka e na gauna ni vakabogi va?

Ni kua, e ra mai tevutevu, ia ni ra sa mai dabe toka o ira na wekani yalewa, e ratou dabe tiko, e ratou kana, e ratou gunu, me yacova sara na bogi va. Na marau e caka tiko, kei na veimeketi, se e na caka tiko na taralala.

-- Ni sa oti beka ga oya, e sa na oti sara ga na soqo?

Ni samataka ga, me sa caka oti na marau, ni rau sa bogiva oti, e na kena mataka cake, e ra sa na gole sara o ira na weka ni yalewa.

-- P Josua, e dua na magiti, au dau rogoca, ni ra dau vakayagataka o ira na noa qse, e vakatabakidua ga, ki vua na tinani yalewa. E vakatokai tiko bekame kali ni sucu, o ni kila toka beka na magiti oya?

Na kali ni sucu, oqori e na dua na yasana. Kevaka me ratou sa tuva i yau, tou sa solevu, me tou solevu tiko e na vanua oqo, e sa na qai cakava mai o ratou na tabana ni tagane. E ratou sa na qai cakava na yaqona oqo, e tou na kauta na yaqona oqo i Kalabu. E tou na lai cakava ki vei ira na turaga ni Kalabu, oqo na yaqona ni solevu kei ka. Me lai solevu taki na yaqona oqo, na vanua keika. Ni sa oti oqori, e ratou sa na qai loku bogi mai, o ratou na turaga ni Kalabu, e na gauna ni veisolevuti. Sa vinaka, e na vula o ka, e na caka kina na

solevu, e ratou sa na bukuta rawa mai na ~~kea~~ bogi. E dua na masi, e duana masi e na buku. Kevaka e walu na i buku ni masi e buku tiko, oqori na gauna e na i ka walu ni vula, e datou na qai solevu kina. Kevaka e ono na i buku ni masi, oqori, na i ka walu ni vula, e datou na qai solevu kina. E sa na qai yadi na bogi oqo. E sa na yadi na bogi oqo, ki vei tamani yalewa. Oqo na i tukutuku ni bogi ni solevu. E na qai kerei ki vei tamani yalewa, na bogi oqo, ni dua vei iratou, e sa na cakava tiko na ka ni vei qaravi, e ratou na tosoya na i buku oqo. E na vakasavui tale mai ki vei iratou. Na i ka ono ni vula o June, o Julai kei Okosita, e sa na rua na i buku, e sa na biu tani mai. E sa na qai vakatau ki vei iratou na weka ni yalewa. Oti oya, e sa na ~~teo~~ cake na bogi, e kena i balebale oqo, e se leqa tiko na tabana ni yalewa. E warai ni ratou vakarau vakavinaka, e ratou warai ni cakava vakavinaka na ka ni vei qaravi, oqo na gauna oqo, me ratou na vakaratak~~i~~ iratou vakavinaka kina. Ni sa yaco mai na Okosita, e sa na qai ratou vulica na kena meke, na meke ni nodratou solevu. Oqo na i yau e ratou na caka, me vaka na i vola, se na kali ni ~~sucu~~. Na kali ni sucu, na i vola, na boroboro ki rara, kei na vale, e na caka. Na ka kece oqo ena caka, na kali ni sucu, na boroboro ki rara, na solesolevaki. Na ka kece oqo, na gauna e ratou sa na ucu kina e loma ni rara, e sa na lai tu kina na ibe oqo, na i yau, e sa ~~da~~ na lako vakadua, ki na vale nei tamani yalewa.] Oqo, na nodra i tavi saraga na yasana ni yalewa. E sega tale ni dua na ka e cabo i rara. Na boroboro ki rara, e kena i balebale, na nodra i yau, na yalewa vakaloloma. Na ka oqo, e caka vei yalewa e rau veitavaleni ~~ke~~ e rau veitacini, kei koya na gone yalewa oqo. Ke tiko sa ra mai i vei na yalewa se na mata veitacini, e ra na kacivi mai. E ra na kacivi mai, e na biu tani tiko na kedra kakana, se na kedra magiti. Baleta, o ira e dua tiko na nodra mata i yau. Ia, na i kali ni sucu oqo, e caka na kena i vola, ~~balata~~ na i yau e nona na marama oqo. Na i kali ni sucu, e ~~da~~ sa kila tiko, e na ~~gama~~ e sa

mai tiko ki vei kedatou, me sa na mai qarava na nodatou loma ni vale. Me sa mai liga ni cakacaka, liga ni veiqaravi, e na nodatou i tikotiko. Oya na kea dokai tiko, na vanua, e baleti ira na marama.

-- Vinaka vakalevu Joseua, ni toso toka ga na nodaru veitalanoa, me baleta na ka ni vakawati e na gauna e liu, me vaka niu raica toka na nomuni yabaki, o ni sa yabaki limasagavuluka va, o ni sa donuya e levu na veisau, me vaka ni o ni talanoataka toka, ni o ni sa yacova mai na gauna oqo, e sa caka toka beka na vakawati ni veidrotaki. Au kerea ke o rawa ni o talanoataka, e so na veiqaravi vakavanua, e veidonui vaka toka, kei na vakawati oqo, na veidrotaki? Me vaka ni o tukuna toka, na bulubulu, vata kei na so tale beka na ka. Au kerea mo ni talanoataka mada?

Io, e sa da kila levu tu e na gauna oqo, na veidrotaki. E sa rui levu na caurvu kei na gone yalewa e ra sa veidomoni, e sa wara ni muri, na sala ni vanua. Me vaka au tukuna toka oqo, me ra veivssaki. E ra sa na veitubatakini ga. Ni oti ni sa na yaco mai e na loma ni koro oqo, o ira na tamani tagane, kei ira na tamani yalewa, e sa ra na qai taura e dua na tabua. Me sa ra na qai yadua na tabua oqo, me yadi sara ki vei tamani yalewa. Me kena i tukuni, o ka e sa tiko mai nakoro. Me kila tiko o tamani yalewa, me kua ni ratou na mai vaqaqara, se cava. Me ra sa na kila sara o ira na weka ni yalewa, o ka, e sa tiko mai ka. E rau sa veiwatini kei ka. Mani yaco e dua na gauna balavu toka, e rau sa na vakaluvuni, e ratou sa na qai yavala o ratou na ~~wakaniyalewa~~ watini yalewa, me ratou sa qai vakadewa na i tukutuku, e na vanua, e na loma ni koro, me lai bulubulutaki na vanua. Oti, e sa na qai lai bulubulutaki kina na yalewa oqo. E caka na bulubulu, e sa levu na ka e caka ena dela ni gama oqo. Qai ka e sa caka tiko e na gauna oqo, e sa ka vakailavo. E ra sa tasqosoqo na dramu karisini. Ia, na ka au sa vakamacala tiko mai kina, me baleta na solevu, e ratou sa na lai bulubulu takina va oqo, e sa na tiko na i yau ni bulubulu.

Na i vola, na kali ni sucu, na boroboroti ki rara. E dua na ka e lutu toka, na ka au sa vakamacalataka oti. Ia, e na gauna oqo, e sa lutu na solesolevaki.

-- Au dau rogoca toka, vei ira na noda qase e na gauna e liu, ni kaavakadomobula toka oqo, ni caka na bulubulu, se na veidrotaki. E dina beka oya, ni kena dau besetaki, na ka ni vakawati, me baleta na veidrotaki?

Io, e ka dina taucoko. E na gauna oqo, e sa vaka e mamada, na vosa oqo, na 'veitubataki'. E na gauna e liu sara, e na gauna au sa mai donuya oqo, e dua na ka rerevaki. Ni ko sa tubataka e dua na yalewa, mo kilai iko toka. Mo toka vakatagane. Ni ratou na mai raici iko sara e na nomu loma ni vale, o ratou na ganena na yalewa oqo. Ia, kevaka e sa mani warai ni yaco e dua na ka, e mani caka na bulubulu, e sa kilai tiko, ni sa tubataki e dua na yalewa, e ra warai ni yavala o ira na cauravou, se o ira na ganei yalewa, e sa na qai yadua na tabua, me yadua ko matanivanua. E sa na qai caka na tabua oqo, ki vua na turaga na i liuliu ni koro. O Matanivanua, e sa na qai cakava na bulubulu. E warai ni vaka e caka tiko e na gauna oqo, e na gauna oqo, e sa drau na dramu karisini, e ono beka na vulo na tabua.

-- E dua ga e liu?

Io, e dau dua ga e na gauna e liu. Na kena leqa kece, e sa na nei matanivanua. Ia, e so, e sa dau voravora sara. Oya ga na ka au kila.

-- Vinaka vakalevu Josua, ni sebera ga ni oti na nodaru veitalanoa, me baleta tiko ga na ka ni vakwati e na gauna e liu, ke tu beka e dua na ka, o nanuma au se bera niu se tarogi iko kina, se e tu beka e dua na ka, o via tukuna beka, me baleta na ka ni vakwati e na gauna e liu. Au vakabauta ni sa kena gauna oqo, ni sebera ni tini na nodaru veitalanoa?

E ka ni marau vei au noqu tagane, meu tukuna ki vei iko, ni warai tale ni dua na ka me se vo. E sa kena levu.